

veel cleynder: gelijckwijls oor het geheel cruydt geensins
bij de groote van de Groote Muer en comt / ende min-
der is dan dat in alle sijne deelen. De Bloemkens zijn
in gheleijck oock wit: de Bollekens daer het Saet in
groeyt: zijn oock dierghelijck: De Wortelkens zijn oock
saelachtych als die van het ander geslacht.

Groote Muer.

發綠
フ、ハコバ

1. Het derde geslacht is het tweede heel gelijck / maer
is noch veel cleynder: Sijn Stielkens zijn heel teer: de
Bladerkens zijn seer cleyn: De Bloemkens verdoelgens
oock noch cleynder: De Wortelkens heel dun.

2. Daer is noch een ander oft vierde geslacht: maer
waest aen den Seccant. Dit soude het tweede gelijck we-
sen: maer het heeft veel groover / dicker ende roeter Stee-
len / die oock in meer knoepkens oft lidmaten verdoelt
zijn: ende die knoopen staen in dit gewas veel naeder bij
een dan in de andere geslachten van Muer / die oock soo
veel niet en zijn: De Bladeren zijn oock dieker: de knoep-
kens oft Haardkens want Saet en zijn niet lancetwo-
pich ront: maer zijn wat breedachtigher: in de welke drij
oft vier Saden gebonden worden.

3. Plaets. 1. Het eerste geslacht comt tu ssechen de
hagen / heggen / biesen en braemen voort: ende in andere
donckere en coude plaetsen / ontrent de beken en stroomen-
de oft loopende watteren.

2. 3. De tweede en de derde soorte wassen oock geer-
ne in dinstere oft loombarachtige vochte plaetsen: maer
groeyen oock veel inde hoven / tusschen de Woescruyden /
ende oock bij de Wijngeerden.

4. De vierde soorte soude men koutrecht Cers dan
aen den Zee kant soeken.

5. Tij. Dese cruyden zijn den ghesceelen winter
door groen: maer in de Lente bloeyen sy / ende als dan
wert het Saet oock rijp.

6. Naemen. De Muer wordt in Latijn en Griex
Alisne genaemt: Men noemtse oock *Mis* *ura*, dat
is Muisen-ooz / hoe wel datter noch een ander cruydt is
dat Muisen-ooz heet: en van Dioscorides elders beschre-
ve word. Het onderscheil van dese twee is bekent genoegh:
ende Galenus heeft van dese twee onderscheit ghe-
schreven. Plinius maect oock onderscheit tusschen

Cleyne Muer.

發綠
ハコバ

Aldercleyne Muer.

雀古草
スノノア

de Muer ende Muisen-ooz. Van Paulus Aegina (so
het in sijn boec te sien is in de letter *M*) en heeft geen on-
derscheit tusschen dese twee bekent. Dit cruydt heeft oock
sommige byende oft bastardt naemen / te weten Myo-
thocos, ende Myortosplenon.

1. De Groote Muer wort gemeenlijc Hippia maior
gheheeten: hoe wel dat sy veel luyden onbekent is / selsa
dat noch meer te verwonderen is sommige heel naerlijc
beschryvers der gheslachten.

2. 3. 4.

Zee-Muer.

ハコバ

發綠
ハコバ

2. 3. Het tweede ende het derde geslacht wort Morsus
Gallinae mit Latijn oft Hippia minor genaemt: Quellus
soyt datter van de Italianen *Passerina* gheenoemt wordt /
van de Fransosen *de Morsus*: van de welcke de Nederlan-
ders den naem Muer genomen hebben. Dit hooch-
druisch sijn wijls mit Engelsch Chickweed.

4. Het vierde geslacht moet Alisne Marina mit Latijn
ende in Druisch Zee-Muer gheenoemt worden / om dat
het aen den seccant waest.

5. Aert. Woorts soo is de Muer coude en bocht van
aerde / ende van waterachtige gesalten: waer door sy
oock de cracht heeft om sonder tesamentrekinge te ver-
coelen: gelijck Galenus secht.

6. Cracht en Werckinge. Muer met mel oft Wort
(soo Dioscorides schryft) op de verhitte ende sweerin-
ge der ooggen gedaen / geneest die.

7. Waermer de ooggen wt eenige heete oosfaat met smertent
gequelt sijn / is het seer mit datmen het sap van Muer
daer in giet oft indruyt.

8. Cleyne Muer is bequaem om de bogelkens / die men
in cleyne heben oft huyfkens joudt / soo wanneer die on-
lustich sijn / ende niet eten en willen oft en kunnen / te ver-
quicken ende te vermaeken.

BIIVOGSEL.

Geslachten. Dioscorides ende Plinius en hebben maer een ge-
slacht van Muer beschreven: oft die soorte die Dodonæus
de eerste noemt: is dat selve cruydt dat van Dioscorides ende de
ouders den naem van Alisne plaect te hebben. Dioscorides secht
daer noch bij dat dese Muer elascruydt seer gheleijck is: dan
elascruydt is groeter ende min huyfachtich / ende en heeft soo
lange bladeren niet als de Muer. Dese geslachten van Muer
hebben groote gelijcknisse mit Guchelheyl / van de welke
wij hier nae sullen spreken: ende om dat hene bladeren wat ge-
lycknisse hebben met de ooggen van de Muisen / worden sy ooc
lycknisse genaemt / hoe wel dat dien naem het cruydt
Piloella mit Latijn gheenoemt eghentlijcker toekomt dan dese
cruyden die wij hoenderbete noemen: met merder reden: ge-
mecht dat dese cruyden heel mals sijn / soo dat de hinnen ende
vogelken die geerne eten. De bloemkens van Muer gelijcker
die van holostrum / ende sijn wit en gefereet. Csaet is slap en
waerich dan smaecte / ende vercoelende. De bladeren van
Muer gheslooten sijn: riecken als Concomers.

tijts vijf ses / te meer dan seben borten hooch woeyende. Pa-
ulus columna beschijft oock een Italiaensche medesooete
daer van die by Alisne montana heteracea maxima heet / nae
hens ruyge beplachtige bladeren / die twee dym huedden
heer sijn / drij lancet / rontom gheconckelt als Maluwe bla-
deren. De bloemen sijn witsadich / doch in tien snijpelingen
ghesluden: de middelste bloem is altes gheelachtich. Csaet is
cleyn / ront / in lange rechte staende blaeskens als haerwoen.
Zee-Muer waest gaerne in saute groden. De haerwoekens
daer hene Saet in is / sijn plattachtich / ront / ende wat car-
tich gheleijck een geoor Csaet / hooftlingende huyf saet /
dij oft dier in een haerwoek / el schiet soo groot als een cleyne
Dijff.

De Aldercleyne Muer gelijck den Guchelheyl / maer is
seer cleyne / met teer sachtens / te gheleijck dyaepkens / veel
bladers hebbende: die van den Quendel Linen oft Clemen-
tymus gelijckende. Men woest sijn Columna beschijft
ruer Italiaensche in de soorten van dese Aldercleyne Muer /
seer teer / met smalle cleyne bladerkens / wactichtich: met witte
dierbladige bloemkens / inhoudende veel witte dunne dyaep-
kens: mer rende doch byscantige hooftkens / vol huyfclen
huyfclen. In noemtse Alisne latiraga angustifolia minima.
Hij dont ontrent Napels bij de Zee een soorte zens soo groot /
mer toode bloemen ende lancetwoepige sachtsoedkens. De
Engelsche Steenheyl wort oock Alisne minima genoemt / als
elders betoont wort.

Naem. 1. Groote Muer wort Vogelcruydt gheenoemt: mit
Italiaensch Centone, Pavarina, oft Pavarina, Pizzagallina, Galli-
nella, Centocchi, Bodello di gallina: mit Engelsch Great Chick-
weed. Dese naem Alisne is inde Sporck onbekent. Hij comt
daer van om dat dit cruydt veel in de hoeschen groeyt. 2. De
tweede soorte van Muer heet in Druisch Cleyne Vogelcruydt:
in Fransos Morgeline, ende Mouron: mit Engelsch Middell
Chickweed. 3. De Aldercleyne Muer is een seer bekent
cruyden: ende is Alisne minor Fuchii: van Dodonæus mit
andere Alisne minima: mit hoochdruisch heete Siebercrant, om
datse de hitte in de kouten door vercoelinge doet minderen.

Cracht en werckinge. De Muer is hude heete kouten seer
goet / men geeft wt cruydt de kinderen int luff / wanneer sy
in groote hitte sijn: want het sliche de groote werme / ende be-
leert heel rodelich: als sijn rampen en spanningen van zenuen /
ende lammeheit oft geracktheit ende becoertheit Csaet
is oock becoelende van crachten.

7. Het water dat van Muer gheslilt is / comt met seer
ten ober een met het water van boyceleyn / ende is goet met
wyn oft allen ingedome van de gene die in lange reeringe sijn.
Muer gestooten / oft het sap op de ooggen gestreken / verdoelt
de verhitte der ooggen. Csaet seer goet seer op de selve maniere
gebruyt / is oock seer goet seer op alderhande heete quade
sweeringen / ende sonderlinge van de schamelijcke leden. Cleyne
Muer / ende oock de middel-soorte / is een seer goet cruydt re-
gen de hitte schoufent vande handen / als men nae datse met
wat sauts in water gesoden sijn: de handen dicket sijn daer in
te waerd.

8. Het cruydt / het sap / ende het water van Muer is seer nut
inde onsteking van de Zeeber.

9. Gesoden in yle van Camille / ende op den buyck ghelept /
silt de suete van den buyck / ende oock van de moeder.

10. Tusschen twee stenen geslapt oft geweyden / wort nut-
lijck op de spenen oft anteyen gedaen.

11. Galenus schryft dat Muer en Muisen-oozen seer goet sijn
tegen de heete sweeringen / ende hitte schoufent.

12. Muer doet al tegene dat elascruydt can doen.

13. Muer (als oock de naevolgende soorte van veynde Muer /
ende Muisen-oozen) gestooten sijn: is goet ghelept op de
sweerken die inde hoeken van de ooggen comen.

14. Alle de boospe soorten van Muer sijn vercoelende: en hel-
pen alle heete geschillen / hite van de mage / wilt vier / woort-
rende sweeringen / ende hitte schoufent.

15. Zee-Muer wort oock van sommige tegen de schoufent ge-
bruyt: maer qualijck / mits datse eert bebruyt: van becoel.

HET X. CAPITTEL.

Van de byende oft bastardt-geslachten van Muer.

Geslachten. Convechte oft byende geslachten van Muer /
verfijlen van de voornoemde oerchte soorten /
niet om dat sy wactich ende huyfachtich sijn: en
daerom biden het maect van de Bladeren / ende
de betwe van de Bloemkens / en comt in sommige van
dese met de voorgeende niet oer een.

1. Gedachte. 1. De eerste Bastardt-Muer pleegt ge-
meenlijc op d'aerde te ligen oft te jucken / niet seer teer
en swaer. Steellens de welke de Cleyne Muer gelijcker.
Muer Bladerkens sijn breedachtich / gemeenlijc aen heu-
canten twee herben oft snedekens hebbende: De Bloem-
kens sijn purpurachtich wt den blaerwen. De Wortel
is teer: dan ende ende lancetachtich / ende word met aen-
waessende bevelingen oft saelingen oft bebruyt.

2. De